

MEMO

Van : BSC/strategie/Roger Huntjens
Aan : Raadswerkgroep Wonen
Datum : 8-11-2021
Onderwerp : **Enquêteresultaten Wonen in Maasgouw**
Kenmerk : Z/21/013849

1. Inleiding

In het Coalitieakkoord 2018-2022 is de ambitie uitgesproken om onderzoek te doen naar de redenen voor vestiging en vertrek van inwoners van de gemeente Maasgouw. Dit actiepunt is in het voorjaar 2020 door het team BSC (strateeg, communicatieadviseur en trainee) opgepakt. Dat heeft geleid tot het opstellen van een enquête "Wonen in Maasgouw" in samenwerking met bureau Newcom. Vanaf juli 2020 wordt deze enquête verstuurd aan inwoners die zich digitaal bij de gemeente Maasgouw inschrijven. Begin 2021 is ook een enquête verstuurd aan de leden van het MaasgouwPanel. Vanwege de privacyregelgeving zijn geen adresgegevens beschikbaar van mensen die uit de gemeente zijn vertrokken. Aan de leden van het MaasgouwPanel wordt wel gevraagd of ze overwegen om te verhuizen en wat de redenen van een eventuele verhuizing zijn.

In de twee bijgevoegde **rapporten** zijn door het taakveld Communicatie de resultaten verwerkt van de enquête onder nieuwe inwoners (in de periode juli 2020 tot juli 2021) en de enquête onder de leden van het MaasgouwPanel. Door de strateeg is aan de rapporten een samenvatting met conclusies toegevoegd.

Opzet memo

Deze memo bevat een nadere beschouwing van de enquêteresultaten.

In hoofdstuk 2 worden de enquêteresultaten in een bredere context geplaatst. Daarbij wordt ingegaan op de factoren die het inwonersaantal van de gemeente beïnvloeden.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de conclusies in de enquêterapporten over de redenen van nieuwe inwoners om in de gemeente Maasgouw te komen wonen. Ook wordt ingegaan op de redenen die de respondenten van het MaasgouwPanel hebben om in Maasgouw te blijven wonen en in hoeverre deze respondenten overwegen om te gaan verhuizen.

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de wensen van nieuwe inwoners en de respondenten van het MaasgouwPanel over het gemeentelijk beleid.

In hoofdstuk 5 wordt afgesloten met een algemene conclusie en wordt het vervolgproces beschreven.

2. Factoren die het inwonersaantal beïnvloeden

Het inwonersaantal van de gemeente Maasgouw wordt in de eerste plaats beïnvloed door demografische factoren: het aantal geboorten en het aantal overlijdens. In de tweede plaats wordt het inwonersaantal beïnvloed door vestiging en vertrek van inwoners (dat wil zeggen de inwoners die binnen Nederland verhuizen). In de derde plaats wordt het inwonersaantal beïnvloed door mensen die zich hier komen vestigen vanuit het buitenland (immigratie) of vertrekken naar het buitenland (emigratie).

Ter indicatie wordt in op de volgende pagina aangegeven hoe het inwonersaantal in de gemeente Maasgouw tussen 1 januari en 31 december 2020 is beïnvloed door de bovengenoemde factoren.

Bevolkingscijfers gemeente Maasgouw in 2020

De bevolkingscijfers van Maasgouw van 1-1 t/m 31-12-2020 laten het volgende beeld zien:

- 184 geboorten en 331 overlijdens: dit leidt tot een *sterfteoverschot* van 147 personen
- 1157 nieuwe inwoners die zich in Maasgouw vestigen en 1187 inwoners die vertrekken vanuit Maasgouw (binnenland): dit leidt tot een *vertrekoverschot* van 30 personen.
- 156 nieuwe inwoners die naar Maasgouw zijn geïmmigreerd en 117 inwoners die vanuit Maasgouw zijn geëmigreerd (buitenland): dit leidt tot een *immigratieoverschot* van 39 personen.

NB: Dit is een momentopname voor het jaar 2020 en geeft geen indicaties voor komende jaren. Het aantal overlijdens in Nederland was in 2020 hoger dan voorgaande jaren door corona.

Invloed van gemeentelijk beleid

Verondersteld wordt dat het aantal geboorten en overlijdens in een gemeente niet rechtstreeks door gemeentelijk beleid is te beïnvloeden. Omdat immigratie en emigratie worden beïnvloed door internationale omstandigheden, landelijk beleid en/of persoonlijke overwegingen zijn deze cijfers ook niet of nauwelijks door gemeentelijk beleid te beïnvloeden.

Op de vraag of vestiging en vertrek van inwoners is te beïnvloeden door gemeentelijk beleid is een meer genuanceerd antwoord nodig. Om die vraag te kunnen beantwoorden is het nodig om meer zicht te krijgen op de redenen van vestiging en vertrek van inwoners. Dat zicht wordt geboden door de resultaten van de uitgevoerde enquêtes. In het volgende hoofdstuk wordt daar nader op ingegaan.

3. Redenen voor vestiging en vertrek van inwoners

3.1 Conclusies van enquêtes

In het enquêterapport "nieuwe inwoners" staan zes conclusies over de redenen van inwoners om in de gemeente Maasgouw te komen wonen:

- 1 De "**beschikbaarheid van geschikte woningen**" is voor de meeste nieuwe inwoners de belangrijkste reden geweest om in de gemeente Maasgouw te komen.
- 2 De "**sociale binding**" (dichter bij familie of vrienden) is voor veel nieuwe inwoners een belangrijke reden geweest om in de gemeente Maasgouw te komen wonen
- 3 De "**aanwezigheid van veel groen en natuur**" blijkt ook een belangrijke reden te zien om te kiezen voor de gemeente Maasgouw als woonplaats.
- 4 De "**centrale ligging bij de snelwegen A2 en A73**" is ook een reden die relatief vaak genoemd wordt bij de keuze van de gemeente Maasgouw als woonplaats.
- 5 Het "**gevoel van veiligheid**" is ook een reden die bij een deel van de inwoners heeft meegespeeld bij de keuze van een woonplaats.
- 6 Andere dan de hiervoor genoemde redenen worden veel minder genoemd als redenen die een rol hebben gespeeld bij de keuze van Maasgouw als woonplaats.

In het enquêterapport "**MaasgouwPanel**" staan vijf conclusies over de redenen van de respondenten om in Maasgouw te blijven wonen:

- 1 Een grote groep respondenten heeft een sterke (**sociale**) **binding** met de woonplaats en is daar als het ware "stevig geworteld". Door 32 % van de respondenten wordt "Ik woon al mijn hele leven in Maasgouw" genoemd als belangrijkste reden om hier te blijven wonen. Ook noemt nog eens 6 % van de respondenten als belangrijkste reden om hier te wonen "Ik wilde terug naar het dorp waar ik ben opgegroeid" en 7 % van de respondenten "Ik wilde dicht bij familie/vrienden wonen" hetgeen ook iets zegt over de sociale binding met een bepaalde plaats.
- 2 De "**beschikbaarheid van geschikte woningen**" is ook voor de leden van het MaasgouwPanel een belangrijke reden om hier te blijven wonen.
- 3 Het "**dicht(er) bij het werk wonen**" is ook een belangrijke reden is bij de keuze voor de gemeente Maasgouw als woonplaats.
- 4 De "**centrale ligging aan A2/A73**" en "veel groen en natuur in omgeving" worden door respondenten ook nog redelijk vaak genoemd als belangrijkste reden om in Maasgouw te blijven wonen.
- 5 Andere dan de bovengenoemde redenen worden nauwelijks of niet worden genoemd als redenen die een doorslaggevende rol hebben gespeeld bij de keuze voor Maasgouw als woonplaats.

Aan de leden van het **MaasgouwPanel** is ook gevraagd naar eventuele redenen voor verhuizing. Door 9 % van de respondenten is aangegeven dat ze in de komende vijf jaar waarschijnlijk of zeker gaan verhuizen binnen de gemeente Maasgouw of naar een woonplaats buiten Maasgouw. Daarvoor worden door deze respondenten hoofdzakelijk de volgende redenen gegeven:

- op zoek naar een meer **levensloopbestendige woning** i.v.m. leeftijd;
- op zoek naar een andere woning vanwege **persoonlijke omstandigheden** (bv. samen wonen, kinderen krijgen, stoppen met werken);
- **specifieke omstandigheden in de huidige woonplaats** binnen Maasgouw (bv. hinder door verkeer of bedrijven).

3.2 Invloed van gemeentelijk beleid

Bij ieder van de genoemde redenen om in Maasgouw te komen of blijven wonen kan de vraag worden gesteld of gemeentelijk beleid daarop van invloed is. Om die vraag te kunnen beantwoorden is het nodig om apart in te gaan op de redenen die het meest genoemd worden.

De beschikbaarheid van geschikte woningen

De beschikbaarheid van geschikte woningen die v.w.b. type, kwaliteit en prijs tegemoet komen aan de vraag van inwoners blijkt één van de belangrijkste redenen om in Maasgouw te komen of blijven wonen. Ook speelt dit een rol bij de mensen die overwegen om te verhuizen.

In dit verband kan geconstateerd worden dat de (nationale) woningmarkt een eigen dynamiek heeft die maar deels door beleid van overheden, zoals gemeenten, is te beïnvloeden. De gemeente bouwt zelf geen woningen, maar kan wel voorwaarden scheppen (planologisch, volkshuisvestingsbeleid) die andere partijen de mogelijkheid biedt om woningen te bouwen. Ook worden in regionaal verband prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties over de bouw van huurwoningen.

Sociale binding

De sociale binding (dichter bij familie/vrienden wonen) en de binding met de eigen woonplaats waar ze zijn opgegroeid of jarenlang hebben gewoond is voor veel inwoners een belangrijke reden om in Maasgouw te komen wonen of blijven wonen.

Gesteld kan worden dat sociale binding heeft te maken met persoonlijke omstandigheden die niet door gemeentelijk beleid zijn te beïnvloeden. Anderzijds kan ook worden geconstateerd dat veel inwoners trots zijn op hun eigen woonplaats en zich daarmee identificeren. Die trots hangt vaak samen met het sociaal-culturele leven in een dorp (bijvoorbeeld als lid van een vereniging) en dat bevat wel aspecten die door gemeentelijk beleid zijn te beïnvloeden.

Aanwezigheid van groen en natuur

De aanwezigheid van veel groen en natuur heeft bij een aanzienlijk deel van de nieuwe inwoners meegespeeld als reden om in Maasgouw te komen wonen en wordt ook door een deel van de Maasgouwpanel respondenten genoemd als één van redenen om in Maasgouw te blijven wonen.

Op deze omstandigheid kan de gemeente relatief veel invloed uitoefenen. Het groenbeheer in de openbare ruimte is één van de kerntaken van de gemeente en iedere gemeente kan hierbij zijn eigen kwaliteitsniveau bepalen. Daarnaast kan de gemeente zelfstandig beleid voeren dat is gericht op herstel van biodiversiteit en zich -samen met partners zoals natuurorganisaties- blijven inzetten voor het beheer en de ontwikkeling van natuurgebieden.

Centrale ligging aan A2 en A73

Een deel van de respondenten noemt de centrale ligging aan de A2 en A73 als één van de redenen die hebben meegespeeld bij de keuze van Maasgouw als woonplaats.

De ligging van de dorpen in de gemeente Maasgouw aan A2 of A73 is een feitelijke omstandigheid die niet door gemeentelijk beleid is te beïnvloeden. Wel is het vanuit deze optiek voor de gemeente van belang om te bewaken dat de beschikbare op- en afritten gehandhaafd blijven.

Dicht bij het werk wonen

Door een substantieel deel van de respondenten van het Maasgouw Panel wordt "het dicht bij het werk wonen" als belangrijke reden genoemd om in Maasgouw te blijven wonen.

Een groot deel van de beroepsbevolking van Maasgouw werkt buiten Maasgouw. Veel van deze mensen werken in één van de buurgemeenten in de regio Midden-Limburg (ruim 20 % in de gemeente Roermond) en daarnaast werkt nog een substantieel aantal mensen uit Maasgouw in gemeenten buiten de regio.

Als de werkgelegenheid in een regio toeneemt kan dat ertoe leiden dat meer mensen in een regio gaan wonen en als deze afneemt kan dat ertoe leiden dat mensen naar elders gaan vertrekken. De keuze van werkgevers (bedrijven of instellingen) om zich in een regio te vestigen of gevestigd te blijven wordt beïnvloed door diverse factoren, zoals ontwikkelingen in de markt, de beschikbaarheid van personeel, de beschikbaarheid van grond en dergelijke. Die keuzes zijn maar deels te beïnvloeden door beleid van Rijk, provincie of gemeenten.

Gevoel van veiligheid

Door een deel van de respondenten die in Maasgouw zijn komen wonen wordt aangegeven dat het als reden heeft meegespeeld dat ze verwachten dat het in de nieuwe woonplaats (in Maasgouw) veiliger is dan in de vorige woonplaats.

Het is lastig om te bepalen in hoeverre het gemeentelijk beleid het veiligheidsgevoel van inwoners kan beïnvloeden. Uit de enquêteresultaten blijkt niet of het gaat om gevoelens van veiligheid die te maken hebben met verkeer of met sociale aspecten van veiligheid (geweld, criminaliteit, overlast). Door het voeren van veiligheidsbeleid kan wel invloed worden uitgeoefend op de objectieve veiligheid (cijfers), maar in mindere mate op de subjectieve veiligheid (gevoelens).

Andere redenen worden minder genoemd

Andere redenen dan de hiervoor genoemde redenen worden niet of nauwelijks genoemd als redenen die een doorslaggevende rol hebben gespeeld bij de keuze om in Maasgouw te komen wonen of te blijven wonen.

Geconstateerd kan worden dat beleid dat gevoerd wordt op andere dan de hiervoor genoemde beleidsvelden (woningen, sociale binding, groen en natuur, bereikbaarheid, veiligheid) niet of nauwelijks van invloed is op de keuze van inwoners om zich in Maasgouw te vestigen of op de keuze van inwoners om te vertrekken naar een woonplaats buiten Maasgouw. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de gemeente niet alleen maar beleid voert om de keuze van een woonplaats te beïnvloeden en dat er veel andere maatschappelijke omstandigheden en redenen zijn die aanleiding geven tot gemeentelijk beleid.

4. Wensen van inwoners over gemeentelijk beleid

4.1 Conclusies van enquêtes

In de vragenlijsten is aan de nieuwe inwoners en de respondenten van het MaasgouwPanel ook gevraagd wat de wensen zijn over het gemeentelijk beleid. Daarbij luidde de vraag: "Op welk beleidsveld zou de gemeente Maasgouw het sterkste moeten inzetten? Daarbij konden de respondenten kiezen uit meer dan één beleidsveld.

Over de beleidswensen van "nieuwe inwoners" staan in het enquêterapport de volgende conclusies:

- 1 Door 45 % respondenten wordt aangegeven dat de gemeente het sterkste zou moeten inzetten op het beleidsveld "Zorgen voor een veilige woon- en leefomgeving". Opvallend is dat maar 2 % van de respondenten dit als belangrijkste reden om in Maasgouw te komen wonen.
- 2 Door 34 % van de respondenten vindt de gemeente het sterkste moet inzetten op het "op peil houden van het aanbod van voorzieningen en diensten". Ook hierbij is het opvallend dat het "voorzieningen en diensten" door veel minder respondenten als belangrijkste reden is genoemd om in de gemeente Maasgouw te komen wonen: 6 % noemt als belangrijkste reden om hier te komen wonen dat de zorgvoorzieningen aansluiten bij de behoefte en 1 % noemt als belangrijkste reden dat de voorzieningen voor boodschappen aansluit bij de behoefte.
- 3 De derde conclusie is dat een groot deel van de respondenten (37 %) het een belangrijke taak van de gemeente vindt om de "kwaliteit van de leefomgeving te versterken en beschermen".
- 4 Door 22 % van de respondenten wordt het belangrijk gevonden vindt dat de gemeente "de mogelijkheden voor vrije tijd, sport, cultuur en recreatie" op peil houdt.
- 5 Door 21 % van de respondenten wordt aangegeven dat ze het belangrijk vinden dat de gemeente het "aanbod van geschikte en betaalbare woningen stimuleert". Dat is een relatief laag aantal gelet op het feit dat de "beschikbaarheid van geschikte woningen" het meest wordt genoemd als belangrijkste reden om in Maasgouw te komen wonen.

Over de beleidswensen van het "MaasgouwPanel" staan in het enquêterapport de volgende conclusies:

- 1 Door 57 % van de respondenten wordt aangegeven dat de gemeente het sterkste moet inzetten op het op "het op peil houden van het aanbod van voorzieningen en diensten". In dit verband is het opvallend dat het "voorzieningen- en dienstenaanbod" door de respondenten niet of nauwelijks is genoemd als belangrijkste reden om in Maasgouw te blijven wonen.
- 2 Door 37 % van de respondenten wordt het als een belangrijke taak van de gemeente gezien om "de kwaliteit van de leefomgeving te versterken en beschermen".
- 3 Meer dan een derde van de respondenten (34 %) noemt "het zorgen voor een veilige woon-en leefomgeving" als een beleidsveld waar de gemeente sterk op moet inzetten.
- 4 Meer dan een kwart van de respondenten (28 %) vindt het belangrijk dat de gemeente "het aanbod van geschikte en betaalbare woningen" stimuleert. Dat sluit ook aan bij de redenen om in Maasgouw te wonen. Door 20 % van de respondenten wordt aangegeven dat de beschikbaarheid van een geschikte woning de belangrijkste reden is om in Maasgouw te wonen.

4.2 Nadere beschouwing

De enquêteresultaten laten zien welke gemeentelijke beleidsvelden de respondenten belangrijk vinden. Dat levert interessante informatie op voor de bestuurders en ambtenaren van de gemeente en voor de politieke partijen die zich voorbereiden op de gemeenteraadsverkiezingen in 2022. Met het oog op de verkiezingen passen wel enkele kanttekeningen bij de deze resultaten:

- De enquêtes zijn ingevuld door 411 respondenten. Dat is een substantieel aantal, maar moet ook worden afgezet tegen het totaal van ruim 19 750 kiesgerechtigden in de gemeente Maasgouw bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2018;
- De enquêteresultaten brengen weliswaar de beleidswensen van respondenten in beeld maar laten niet zien of deze wensen ook een rol spelen bij de keuze van een politieke partij;
- Naast de overwegingen over de beleidsstandpunten in de verkiezingsprogramma's kunnen bij kiezers ook andere overwegingen een rol spelen bij de stemkeuze die wordt gemaakt bij de gemeenteraadsverkiezingen.

5. Conclusie en vervolgproces

5.1 Algemene conclusie

In de enquêteresultaten wordt een bevestiging gezien om het beleid dat door de gemeente wordt gevoerd voort te zetten en wordt geen aanleiding gezien om tot aanpassing van beleid over te gaan.

In hoofdstuk 3 van deze memo is ingegaan op de invloed die de gemeente heeft op de keuze van mensen om in Maasgouw te wonen. Daar waar invloed mogelijk is op belangrijke redenen om in Maasgouw te komen of blijven wonen (beschikbaarheid woningen, sociale binding, groen en natuur, nabijheid van werk, veiligheid) wordt door de gemeente beleid gevoerd. Dat gebeurt ook op de (overige) beleidsvelden die in hoofdstuk 4 worden genoemd.

5.2 Vervolgproces

De enquêterapporten en een memo met toelichting zijn op 2 november 2021 besproken in het college van B&W en worden op 17 november 2021 ter bespreking voorgelegd aan de raadswerkgroep Wonen.

Na deze besprekingen wordt een B&W-voorstel over de enquêterapporten opgesteld gevolgd door verzending van een raadsinformatiebrief. Daarna volgen publicaties hierover in Maasgouwnieuws (Waekblad) en op de gemeentelijke website.
